

ayın yorumu...

Çeşitli nedenlerle Sanayi Devrimi'ni kaçırmış ve ne yazık ki daha sonra yakalama çabaları da yeterince başarılı olmayan Türkiye, özellikle Cumhuriyet'in ilanından sonra "Batı"yakalamayı "milli hedef" haline getirmiştir.

**Dr. MEHMET
ÖZDEMİR**

GÜMRÜK BİRLİĞİ EN ÇOK TURİZM SEKTÖRÜNÜ ETKİYECEKTİR

Daha önceki sayımızda da değindiğimiz gibi, Gümrük Birliği turizmimizi tahminimizin üstünde olumlu etkileyecektir. Gümrük Birliği'ne girişimiz, Avrupa Birliği'ne doğru atılmış en son ve en önemli adımdır. Bunun maddî neticelerini çok yakında göreceğiz. Turizm yatırımları adeta on yıl önceki gibi, 1985 sonrası yılların düzeyine yaklaşacaktır. Bunda önemli bir pay da yabancı yatırımcılara ait olacaktır. Bunun yanında Avrupa Birliği yolunda Gümrük Birliği'ne girişimizin psikolojik avantajları da çok önemli bir kazancımızdır. Bu kazanç esasen şimdiden etkilerini göstermiş, yılın başından beri düzenlenen fuarlar ve özellikle ITB-1996, güzel geçecek bir turizm mevsiminin habercisi olmuştur.

Avrupa Birliği yolunda son dönemeç

Türkiye 30 yılı aşkın hazırlık ve çalışma dönemini geride bırakarak, 6 Mart 1995 günü Brüksel'de imzalanan Ortaklık Konseyi kararı gereğince, 1996 yılı başında Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği kararının imzalanması ile, Avrupa Birliği'ne katılım yolunda "son dönem"e adımını atmıştır. Bu gelişmeler Türkiye açısından büyük önem ifade etmektedir. Gümrük Birliği sürecini başlatan adımların Cumhuriyetimizin ilanından sonra atılmaya başladığı düşünülmektedir. Ancak, Türkiye yüzünü Batı'ya Tanzimat'ın ilanı ile dönmüş, tercihini 1839'da yapmıştır. Tanzimat'ın mimarlarından Mustafa Reşit Paşa, daha Paris'te elçi iken Padişah 2. Mahmut'a gönderdiği lahihalarla geleneksel yönetimin bırakılmasını, Avrupa'daki parlamenter sisteme yakın bir sistemin benimsenmesini, böylece Osmanlı Devleti'ndeki 150 yıllık gerilemenin dur durulabileceğini önermişti. Ama bunun için yeterli kadrolar ve uygun ortam bulunamamıştır.

2. Mahmut'un ölümü ile aynı zamanda Batı eğitimi ile yetişen ilk Osmanlı Padişahı olan oğlu Abdülmecid, Mustafa Reşit Paşa'nın önerilerinin doğrultusunda reformlara gidilmesi için uygun ortamı yaratmıştır. Mustafa Reşit Paşa'nın, padişahın onayı ile okuyarak yürürlüğe koyduğu Gülhane Hattı Hümayun'u ve Tanzimat, bu gün Avrupa Birliği ile simgelenmekte olan "Batı"yı yakalamaya yönelik çabaların, yani Avrupa'nın Sanayi Devrimi ile yapmış olduğu büyük sıçramayı yakalama çabalarının başlangıcı sayılabilir.

Sanayi çağından bilgi çağına

Önceleri Dünya'da gelişmişlik ölçütü "sanayileşme" iken, günümüzde başta ABD'de olmak üzere bütün gelişmiş ülkelerde hizmet sektöründe çalışanların sayısı sanayide çalışanları geçmiştir. Bütün bu oluşumlar yeni bir toplum biçimi ortaya çıkartmıştır: Sanayi ötesi toplum. Artık insanlık yeni bir çağa girmiştir. Bu çağ "bilgi çağı"dır; bilgisayarlar aracılığı ile Dünyanın en küçük ve uzak olduğu varsayılan birimlerinin bile diğer parçalarla bütünleştiği çağdır.

Çeşitli nedenlerle Sanayi Devrimi'ni kaçırmış ve ne yazık ki daha sonra yakalama çabaları da yeterince başarılı olmayan Türkiye, özellikle Cumhuriyet'in ilanından sonra "Batı"yı yakalamayı "milli hedef" haline getirmiştir. Bilgi çağını kaçırmamak için de hür girişimci sistem içinde, bilim zihniyeti ile hareket etmek gerekmektedir. Bilim zihniyeti, ilmin ortaya koyduğu gerçekleri bilmek ve devamlı araştırmayı gerekli kılar. Yeni bilgilerle donanmak, yeni bilgileri araştırmak, bilinenleri de yaşama geçirebilmek ve elde ettiğimizle yetinmeyerek devamlı yenilikleri düşünmektir.

Bu sistem içinde en fazla gerek duyulan şey; istikrar, iç ve dış barış ile milli konularda mutabakattır. Bunlarla birlikte, bütünleşmiş dünyada dışa açık büyüme modeli söz konusudur. Ne birey olarak kendimizi ne de ülkemizi dünyadan soyutlamak mümkün değildir. Bu "dünya"da Sanayi Devrimi'nden sonra Bilgi Çağı'na geçmiş olan Batı Dünyasıdır.

Düşünce ve eylemde batılaşma kaçınılmazdır

Bilgi Çağı sürekli yeniliklerle geliyor. Bu yenilikler Türk toplumunu da düşünsel ve eylemsel olarak etkiliyor. Bu yeniliklere uyum sağlamak kolay değildir. Ancak Türk insanı Batılı insanların hayat standartlarında yaşamak istiyor. İnsanımızın ve toplumumuzun Batı düzeyinde yaşayabilmek için, Batı koşullarında performans göstermesi gerekmektedir. Bunun için aslında Tanzimat ile yapmaya çalıştığımız, düşünce ve davranış sistemlerimizde köklü bir değişikliğe gerek vardır. Hem düşünsel hem de eylemsel olarak en azından tükettiğimiz kadarını üretemezsek, Batı'nın yaşamsal değerleri ile bütünleşmemiz mümkün olamaz.

İşte bunun için Avrupa Birliği önemlidir.

Avrupa Birliği yalnızca bir amaç veya sonuç olarak algılanmamalıdır. Avrupa ve Batı ile ekonomik olduğu kadar, bilimsel zihniyet itibarıyla da bütünleşmiş; istikrarlı bir Türkiye için, Avrupa Birliği araç olarak görülmelidir.

Gümrük Birliği de bu hedefin önemli bir aşamasıdır. Gümrük Birliği, kapsamındaki bütün sanayi malları ile işlenmiş gıda ürünlerinin (gümrük vergilerine, eş etkili mükellefiyetlere ve miktar kısıtlamalarına tâbi olmaksızın ve diğer engellerle karşılaşılmaksızın) serbest dolaşımı garanti eder. Birliğe eşlik eden birçok yeni işbirliği alanı vardır. Bunların arasında makro ekonomik diyalog, ortak girişimlerin ve başta orta ve küçük ölçekli işletmeler olmak üzere işletmeler arası işbirliğinin teşviki dahil sanayi kesiminde işbirliği; enerji, ulaştırma ve iletişim alanını da kapsayan Trans-Avrupa altyapı alanları; tüketicinin korunması; kültürel alanda işbirliği sayılabilir.

Türk toplumunun her düzeyi Gümrük Birliği sürecinden etkilenmektedir

Bütün bunlar çok kapsamlı bir bütünleşme programı oluşturmaktadır. Gümrük Birliği'nin yürürlüğe girmesiyle Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler yeni bir tarihsel döneme girmiştir. Bu durağan bir ilişki olmayacaktır. Gümrük Birliği ve onun bir parçasını oluşturan adımlar, işbirliğine yönelik adımlar da dahil olmak üzere sürekli gelişme halindeki bir süreçtir. Bu süreç hükümet çevrelerinden sokaktaki insana kadar Türk toplumunun her düzeyini etkileyecektir.

Gümrük Birliği ile Türkiye'nin ticari ilişkilerinde de değişiklikler olacaktır. Avrupa Birliğine dahil ülkelerde geçerli ticaret kurallarından bazıları ülkemizde henüz uygulanmamaktadır. Bu nedenle mevcut hukuk düzenimizde yapılacak değişikliklerle bu kuralların ülkemizde de uygulanır hale gelmesi gerekmektedir. Tüketicinin korunmasıyla ilgili; patent, telif haklarıyla ilgili, kısacası insanın yaratıcı özelliklerini koruyan ve her türlü özgün üretime saygı getiren yasal düzenlemeler, bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Gümrük Birliği ile ortak gümrük tarifesi uygulanması da başlayacaktır. Bu, Türkiye'nin dış ticaret hacminin artacağı anlamına gelmektedir. Finans sektörümüz de sanayi ve ticaret sektörüne hizmet veren bir sektör olduğu için ticaretteki canlanma finans sektörümüzde de benzer harekete yol açacaktır.

Turizm ve turizmin uyardığı sektörler çok gelişecek

Gümrük Birliği dış ticaret dengemize ithalat lehinde bir gelişmeye neden olabilecektir. Bu durumda ödemeler dengemizde karşılaşılabilecek muhtemel sorunlara karşı ve turizmin uyardığı sektörlerin de gelişimine yönelmek gerekmektedir. Yapılan araştırmalar, Türkiye'ye gelen yabancıların yüzde 6'sının iş yapmak üzere geldiğini belirtmektedir. Gümrük Birliği daha fazla iş adamının Türkiye'ye gelmesini dolayısı ile iş turizminin artmasını sağlayacaktır. Hızlanacak sermaye akışı Avrupa turizm devlerinin Türkiye'ye yatırımlarını artırması sonucunu doğuracaktır. Bu durum da yatak

Gümrük Birliği sürecinde ve Avrupa Birliği yolundaki son dönemeçten en kârlı çıkacak sektörlerin başında "turizm" gelmektedir.

Dr. MEHMET ÖZDEMİR

kapasitesi ve hizmet kalitesinin artırılmasını beraberinde getirecektir. Türkiye'nin Avrupa ittifaklarına dahil olmasının yalnızca psikolojik etkisi, turizmimizin gelişmesinin en büyük manevi çarpanını oluşturacaktır.

Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği'ne gidilmesi yabancı sermayenin ülkemize daha fazla gelmesine de yol açacaktır. Gümrük Birliği'nin sermaye piyasasına etkisi yabancı şirket ortaklıkları ile başlayacaktır. Sermaye piyasası hem büyüyecek hem de derinliği artacaktır. Şirketlerin sermaye piyasası araçlarına ağırlıklı olarak yönelerek finansman sağlamada etkili ve yoğun bir şekilde halka açılma yoluna gitmeleri de kaçınılmaz olacaktır. Böylece küçük tasarrufçunun borsaya yeniden "ısınması" sağlanacak, şirketler daha fazla fon toplayabilmek için tasarruf sahiplerine yönelik tanıtımlara ağırlık vermek durumunda kalacaklar, küçük hisse sahiplerinin haklarına daha saygılı olacaklardır. Gümrük Birliği'ne girişin sağlayacağı ekonomik istikrar Borsa'ya da yansıtacaktır. Nitekim kararların imzalanmasının etkisi borsada canlanma olarak kendini göstermiştir.

Gümrük Birliği ile beraber hem ihracatımızda hem de ithalatımızda bir artış olması kaçınılmazdır. Gümrük Birliği'nde birliğe dahil ülkeler arasında ticaret serbestleşirken, birlik dışında kalan ülkelere karşı OGT (Ortak Gümrük Tarifesi) ile korumacılık getirilmekte ya da mevcut korumacılık sürdürülmektedir. Böylece gümrük birliklerinde sebest ticaretle korumacılık bir arada görülmektedir.

Türkiye açısından da birliğe dahil ülkelerle ticaret hacmimiz artacak, hacim artışı piyasada fiyat ve kalite rekabetini de beraberinde getirecektir. Ticaret hacmindeki bur artış ise şüphesiz en çok bankacılık sektörümüzü etkileyecektir. Teknolojik açıdan bankalarımızın büyük bir sorunla karşılaşacağını beklemiyoruz. Bankacılığa ilişkin Türk Mevzuatı ile Avrupa Birliği düzenlemeleri arasındaki farklar ekonominin öteki kısımlarına ilişkin düzenlemelere oranla daha küçüktür. Bunun başlıca nedeni bankacılığın evrensel nitelik taşıması, dolayısıyla uluslararası düzenlemelerin ve kuralların kaçınılmaz biçimde ulusal düzenlememize yansımış olmasıdır. Öte yandan yürürlükteki mevzuatımız, kısmen de olsa, Kıta Avrupası ülkelerindeki düzenlemelerden esinlenmiş olduğundan sözkonusu farklar açılması olanaksız engeller niteliğini taşımamaktadır.

Sonuç olarak, Gümrük Birliği'nin tüm ekonomimize katkısı büyük olacaktır. Ekonomimizin tüm enstrümanları daha etkin çalışacak; çeşitlilik ve verimlilik artacaktır. Bize göre, Gümrük Birliği sürecinde ve Avrupa Birliği yolundaki son dönemeçten en karlı çıkacak sektörlerin başında "turizm" gelmektedir. Çünkü Türk turizminin en büyük engeli, bizim dışımızdan kaynaklanan dış dinamik unsurlardır. Hiç kimsenin "bindiği dalı kesmeyeceği" gerçeğinden hareket edersek; Türk turizmi Gümrük Birliği süreci içerisinde kendi kaynaklarını en iyi bir şekilde değerlendirilebilme imkânına kavuşacaktır.

ITB - 1996: "Türkiye turizmin yıldızı"

Bu yazıyı "ITB-1996"nın kısa izlenimleriyle bitirmek güzel bir tesadüf. Bu yıl 9-13 Mart tarihlerinde düzenlenen Berlin Fuarı, adeta "Gümrük Birliği"ne girişimizin turizm sektörünün geleceği ile ilgili ilk olumlu sinyallerini verdi! Yukarıdaki başlık, 15 Mart 1996 günlü Milliyet gazetesinin Avrupa baskısındaki manşetti. Haberde şöyle diyordu: "Berlin turizm fuarının yankıları sürüyor. Önceki gün sona eren ve 60 Türk firmasının yer aldığı fuarın bir değerlendirmesini yapan turizm uzmanları, Türkiye'yi 'yıldızı parlayan bir turizm ülkesi' " olarak nitelendirdiler.

Artık biz yorum yapmayalım. Yorumu da, değerlendirmeyi de zamana bırakalım.

Ankara, 30 Mart 1996

Gümrük Birliği dış ticaret dengemizde ithalat lehine bir gelişmeye neden olabilecektir. Bu durumda ödemeler dengemizde karşılaşılabilecek muhtemel sorunlara karşı turizm ve turizmin uyardığı sektörlerin de gelişimine yönelmek gerekmektedir.